

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра психології та соціальних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____

Кузнецова О. А.

28 серпня 2020 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
РЕАБІЛІТАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХІАТРІЯ

Ступінь бакалавра

Спеціальність 053 Психологія

Освітньо-професійна програма Психологія

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Савенкова Ірина Іванівна, професор кафедри психології та соціальних наук, доктор психологічних наук.

РЕЦЕНЗЕНТ: завідувач кафедри практичної психології, доктор психологічних наук, професор Лозова Ольга Володимирівна

Програму схвалено на засіданні кафедри психології та соціальних наук

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри психології та соціальних наук И.І. Савенкова (Савенкова І.І.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією факультету педагогіки та психології:

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1

Голова навчально-методичної комісії факультету І.Є. Чугуєва (Чугуєва І.Є.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1

Голова навчально-методичної комісії університету О.А. Кузнецова (Кузнецова О.А.)

Анотація:

Дисципліна дає змогу ознайомити студентів із напрямками психологічної реабілітації та особливостями організації психологічної допомоги особам із психічними розладами; методами і прийомами, необхідними для вирішення практичних завдань психологічної реабілітаційної роботи; сприяти розвитку особистісних та професійних якостей майбутніх практичних психологів, їхньої подальшої самоосвіти.

Ключові слова:

Розлад, деменція, хвороба Альцгеймера, делірій, шизофренія, маячення, маніакальний епізод, біполярний розлад, хронічний (афективний) розлад, соматоформні розлади.

Annotation:

The discipline provides an opportunity to acquaint students with the areas of psychological rehabilitation and the peculiarities of the organization of psychological assistance to persons with mental disorders; methods and techniques necessary for solving practical problems of psychological rehabilitation work; to promote the development of personal and professional qualities of future practical psychologists, their further self-education.

Keywords:

Disorder, dementia, Alzheimer's disease, delirium, schizophrenia, delusions, manic episode, bipolar disorder, chronic (affective) disorder, somatoform disorders.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Реабілітаційна психологія та психіатрія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 053 Психологія за освітньо-професійною програмою Психологія.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: психологічні аспекти процесу відновлення та розвитку порушених функцій внаслідок психічних розладів.

Міждисциплінарні зв'язки: загальна психологія, вікова психологія, експериментальна та диференціальна психологія, психофізіологія, психодіагностика, психологія здоров'я, патопсихологія, психотерапія та психокорекція, нейропсихологія та клінічна психологія.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

1.1. Мета: ознайомити студентів із напрямками психологічної реабілітації та особливостями організації психологічної допомоги особам із психічними розладами; методами і прийомами, необхідними для вирішення практичних завдань психологічної реабілітаційної роботи; сприяти розвитку особистісних та професійних якостей майбутніх практичних психологів, їхньої подальшої самоосвіти.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- опанувати фундаментальні теоретичні засади реабілітаційної психології та психіатрії;
- сформулювати уявлення про місце реабілітаційної психології та психіатрії в контексті інших психологічних дисциплін, про зв'язок з іншими суміжними дисциплінами;
- ознайомити студентів із основними поняттями та проблемами реабілітаційної психології та психіатрії;
- ознайомити студентів із загальнопсихологічними фундаментальними проблемами, вирішуваними реабілітаційною психологією та психіатрією;
- сформулювати уявлення про класифікацію психічних розладів, критерії психічної норми;
- ознайомити студентів із основними принципами і методами реабілітаційної діяльності психолога в роботі з хворими;
- сформулювати уявлення про методологічні засади та про технологію психологічного супроводу невідкладних психічних станів.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН 5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПРН 6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПРН 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПРН 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

II. Фахові:

ФК 1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

ФК 3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

ФК 5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

ФК 6. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження.

ФК 7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

ФК 8. Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

ФК 9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

ФК 11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Тема 1. Основні клінічні прояви органічних психічних розладів

Тема 2. Деменція при хворобі Альцгеймера. Судинна деменція.

Тема 3. Деменція при хворобах, кваліфікованих у інших розділах. Делірій

Тема 4. Психічні розлади внаслідок ушкодження або дисфункції головного мозку

Тема 5. Неуточнені органічні або симптоматичні психічні розлади

Тема 6. Шизофренія: основні психологічні діагностичні критерії

Тема 7. Форми шизофренії, їх клінічні прояви

Тема 8. Шизотипові розлади та їх особливості

Тема 9. Психологічні прояви маячних розладів

Тема 10. Соціально-трудова реабілітація та психотерапія хворих на шизофренію

Тема 11. Клінічні прояви афективних розладів настрою, основні реабілітаційні заходи

Тема 12. Маніакальний епізод

Тема 13. Біполярний афективний розлад

Тема 14. Депресивний епізод. Рекурентний депресивний розлад

Тема 15. Хронічні (афективні) розлади настрою

Тема 16. Різновиди невротичних та соматоформних розладів, їх психологічні діагностичні критерії

Тема 17. Тривожно-фобічні розлади. Обсесивно-компульсивний розлад

Тема 18. Реакція на важкий стрес і порушення адаптації

Тема 19. Дисоціативні розлади

Тема 20. Соматоформні розлади. Невротичні розлади

Тема 21. Різновиди та основні клінічні прояви поведінкових синдромів, які пов'язані з фізіологічними порушеннями та фізичними факторами

Тема 22. Розлади прийому їжі. Розлад сну неорганічної природи

Тема 23. Відсутність або втрата статевого потягу

Тема 24. Психічні і поведінкові розлади, пов'язані з післяпологовим періодом

Тема 25. Зловживання речовинами, що не спричиняють залежності

3. Рекомендована література

Базова

1. Дитяча психіатрія: підручник / Г.М. Кожина, В.Д. Мішієв, В.І. Коростій та ін.; за ред. Г.М. Кожиної, В.Д. Мішієва. – К.: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2014. – 376 с.

2. Карвасарский Б. Д. Клиническая психология. – СПб: Питер, 2006. – 960 с.
3. Коробіцина М.Б. Психологічна діагностика психічних розладів та розладів поведінки у дорослих та відповідні реабілітаційні заходи. – Одеса: «Астропринт», 2005. – 82с.
4. Менделевич В.Д., Менделевич Е.Г. Психиатрия. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2017. – 416 с.
5. Психіатрія: навч. посібн. / відп. ред. проф. Долуда С. М. – Харків : Оберіг, 2013. – 568 с.
6. Психіатрія і наркологія: підручник / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, В.А. Абрамов та ін. ; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К. : ВСВ "Медицина", 2015. – 512 с.
7. Савенкова І.І. Клінічна психологія. – Одеса: Астропринт, 2013. – 264 с.
8. Тиганов А.С. Психиатрия: научно-практический справочник. – М.: МИА, 2016. – 609 с.
9. Тохтамиш О. М. Реабілітаційна психологія: навчально-методичний посібник / О. М. Тохтамиш. – Вінниця: Віндрук, 2014. – 100 с.

Допоміжна

1. Абрамов В. А., Жигулина И. В., Ряполопова Т. Л. Медико-социальная реабилитация больных с психическими расстройствами: Руководство для врачей-психиатров, психологов и соц. работников. — Донецк: Каштан, 2006. — 268 с.
2. Александровский Ю.А. Пограничные психические расстройства. – М.: Медицина, 2013. – 400с.
3. Березкая Е.А. Социальная реабилитация. – М.: Инфа, 2017. – 320 с.
4. Дерезюк А. В. Стан медико-соціальної допомоги хворим на психічні розлади та обґрунтування можливостей її вдосконалення // Інноваційні діагностичні технології в мед.-соц. експертизі і реабілітації інвалідів: наук.-практ. конф. з міжнар. участю Укр. Держ. НДІ мед.-соц. проблем інвалідності, 21–22 верес. 2005 р.: матеріали конф. – Дніпропетровськ: Пороги, 2005. – С. 16–18.
5. Ентоні В. Психіатрична реабілітація; пер. з англ. / В. Ентоні, М. Коен, М. Фар-кас. – К.: Сфера, 2001. – 298 с.
6. Кабанов М.М., Личко А.Е., Смирнов В.М. Методы психологической диагностики и коррекции в клинике. – Л.: Наука, 2002. – 315 с.
7. Малкина-Пых И. Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 960 с.
8. Менделевич В. Д. Клиническая и медицинская психология: учеб. пособие. – 6-е изд. – М.: МЕДпресс-информ, 2008. – 426 с.
9. Мурза В. П. Психолого-фізична реабілітація: Підручник. – К.: Олан, 2005. – 608 с.
10. Нікіфорок Р. І. Медико-соціально допомога в психіатричній практиці // Психічне здоров'я. – 2005. – № 1. – С. 59–61.
11. Первичная профилактика психических, неврологических и психосоциальных расстройств; пер. с англ. / под ред. А. Н. Моховикова. – М. : Смысл, 2002. – 127 с.
12. Пинчук И.Я. Распространенность психических расстройств в Украине / // Журн. НАМН України. – 2010. – Т. 16, № 1. – С. 168–176.
13. Психиатрия. Психосоматика. Психотерапия / Под ред. К.Л. Киснера. – М.: Высшая школа, 1999. – 363 с.
14. Психиатрия: Учебник для студ. мед. вузов / М.В. Коркина, Н.Д. Лакосина, А.Е. Личко, И.И. Сергеев. – 4-е изд. – М.: МЕДпресс-информ, 2008. – 576 с.
15. Психологічна допомога особистості, що переживає наслідки травматичних подій: зб. статей / Ін-т соціальної та політичної психології; Представництво Польської академії наук у м. Києві; Соціально-психологічний методичний реабілітаційний центр. – К.: Міленіум, 2015. – 150 с.

16. Психологія здоров'я людини / За ред. І. Я. Коцана.– Луцьк: РВВ – Вежа Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2011.– 430 с.
17. Табачников С.І., Горбань Є.М., Михайлов Б.В., Влох І.Й., Маркова М.В., Чугунов В.В. Актуальні проблеми соціально-реабілітаційної психіатрії в Україні // Медицинские исследования. — 2001. — Т. 1, вып. 1. — С. 6-8.
18. Терлецька Л.Г. Психічне здоров'я особистості. Технологія самоаналізу. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2003. –150 с.
19. Хаустова О.О. Психосоціальна реабілітація: проблеми і шляхи вирішення // Нейро news. – 2016. – № 2. – С.25-29.

Інформаційні ресурси

1. Пошукова система Національної бібліотеки імені В.І.Вернадського - <http://www.nbu.gov.ua/>
2. Наукова періодика України - <http://www.nbu.gov.ua/portal/>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання: опитування, самостійна робота, контрольна робота, індивідуальне науково-дослідне завдання, банк тестових питань для перевірки знань.